

Sv. Vid

Sveti Vid je eden najbolj čaščenih svetnikov na Slovenskem. To potrjuje 76 njemu posvečenih cerkev, od tega 38 župnijskih, in večinoma se po teh cerkvah imenuje tudi kraj (Šentvid, Sveti Vid, Šembid). Svetemu Vidu posvečene cerkve spadajo med najstarejše in segajo v začetke krščanstva na naših tleh, zato strokovnjaki domnevajo, da so jih naši predniki postavljali v krajih, kjer so prej častili slovanskega poganskega boga Svetovita. Našim prednikom je bil sveti Vid tudi eden od štirinajstih pomočnikov v sili: priporočali so se mu za zdravje živcev in oči (vida), zoper božjast, ob nevarnosti bliska in ognja, zoper kačji pik. Za nebeškega zavetnika so ga imeli lekarnarji, kotlarji, pivovarji, gluhonemi, viničarji in rudarji pa tudi gledališki igralci in plesalci. Upodabljali so ga na dva načina: kot mladeniča s palmo, simbolom mučeništva, ali pa mučenega v kotlu s kotličem v roki. O življenju in mučeništvu svetega Vida govori samo legenda z začetka 7. stoletja, ki se je porodila v glavi z bujno domišljijo. Povsod po Evropi razširjeno čaščenje tega svetnika pa da misliti, da ta legenda le ni brez zgodovinske podlage. Sveti Vid spada med tiste krščanske mučence, ki so jih kristjani dobro poznali, in morda prav zato nihče o njih ni poizvedoval, ker pač ni bilo dvomov. Skoraj zanesljivo je bil sveti Vid doma s Sicilije. Po legendi naj bi ga vzgajala zakonca Modest in Krescencija, ki sta bila kristjana in sta v krščanski veri vzgojila tudi njega. Vsi trije naj bi tudi skupaj umrli mučeniške smrti. Cesar Dioklecijan, ki mu je Vid v Jezusovem imenu ozdravil obsedenega sina, je dal vse tri, ker niso hoteli darovati rimskim bogovom, vreči v kotel, poln raztopljenega svinca. Takoj se je približal božji angel, ki jih je rešil. Nato jih je dal cesar do smrti mučiti na natezalnici. To naj bi se zgodilo okoli leta 304. Iz poznejšega časa vemo, da so relikvije svetega Vida leta 775 prenesli v samostan St. Denis pri Parizu; Francozi pravijo temu svetniku Guy. Od tam je šel del relikvij na Vestfalsko, nekaj pa jih je nemški cesar Henrik I. poklonil češkemu knezu sv. Venceslavu (Vaclavu) in te hranijo v veličastni cerkvi sv. Vida na Hradčanih v Pragi. God svetega Vida ali po ljudsko vidovo pomeni v slovenskem izročilu začetek 'kmečkega poletja' oz. košnje, kar pove pesem: »Prišel bo sveti Vid, / češnje zorijo. / Fantje po travnikih / travco kosijo.« Pregovor, da je »sveti Vid češenj sit«, je tudi nastal še v dobi starega koledarja. Ob svetem Vidu so češnje dozorele (in bile obrane) le v toplih primorskih krajih, ne pa v notranjosti slovenske dežele. Na Bizeljskem, poroča priznani etnograf Niko Kuret v svojem delu Praznično leto Slovencev, imajo zanimivo navado, da za god svetega Vida ali za vidovo nedeljo spletejo iz zrelih češenj velik zvon, ki ga obesijo nad glavni oltar. Po maši ga snamejo in priredijo zanj licitacijo za cerkvene pevce. Vidov in Vid, ki danes godujejo, na Slovenskem ni prav veliko. Ime Vid izhaja iz latinskega imena Vitus, ki ga povezujejo z latinsko besedo »vita«, ki pomeni življenje.